

PATRICIA HIGHSMITH • Carol

The Price of Salt

İlk baskısı 1952'de The Price of Salt başlığı ile
Claire Morgan mahlası ile yapılmıştır.

© 1993 Diogenes Verlag AG Zurich

Bütün hakları saklıdır.

Bu kitabın yayın hakları Kalem Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

120 ve 122. sayfalarda geçen sözler, Leo Robin ve Ralph Rainger'a ait
"Easy Living" şarkısından alınmıştır.

© 1937 Famous Music Corporation

© 1964 Famous Music Corporation

İletişim Yayınları 3530 • Dünya Edebiyatı 327

ISBN-13: 978-975-05-3807-0

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Can Belge

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

PATRICIA HIGHSMITH

Carol

The Price of Salt

ÇEVİREN

Mehmet Harmancı

PATRICIA HIGHSMITH 19 Ocak 1921'de Texas Fort Worth'te doğdu. Doğum adı Mary Patricia Plangman'dı. Annesiyle babası o doğduktan on gün sonra boşandı. 1927'de annesi ve üvey babası sanatçı Stanley Highsmith'le birlikte New York'a yerleşti. Burada, eğitim gördüğü Barnard College'da İngilizce, Latince ve Yunanca öğrendi. On altı yaşında yazar olmaya karar verdi. İlk önce çizgi roman tarzı metinler yazdı. İlk romanı *Trendeki Yabancılar* 1950'de yayımlandı. Kitap, yakaladığı satış başarısının ardından Alfred Hitchcock tarafından filme uyarlandı. Bu sayede erken yaşta bir üne kavuşsa da Amerika Birleşik Devletleri'nde kıymeti çok geç bilindi.

1952'de yazdığı *Tuzun Bedeli* kitabını eşcinsel mevzulara girdiği için ilk yayıncısı basmayı reddetti. Bu kitabı başka bir yayınevinden Claire Morgan takma adıyla yayımladı. Daha sonra, 1990'da aynı kitabı *Carol* ismiyle ve kendi adını kullanarak tekrar yayımladı ve 2015 yılında bu romanı da Todd Haynes tarafından filme uyarlandı.

1954'te *Beceriksiz*'i yazdı (2016'da Andy Goddard tarafından "A Kind of Murder" ismiyle filme uyarlandı). Bu romanı yayımlandıktan sonra Avrupa'ya taşındı. İtalya'nın Positano kentinde, kaldığı otelin balkonundan manzaraya bakarken kıyıda gördüğü bir genç adam en popüler roman karakteri Tom Ripley'ye, Pasitano kasabası da Mongibello'ya ilham kaynağı oldu. 1955'te yayımladığı *Becerikli Bay Ripley*, daha sonra buna ekleyeceği dört Ripley romanıyla birlikte "Ripliyad" adı verilecek beşlemenin ilk kitabıydı ve Highsmith'e dünya çapında bir ün kazandırdı. Ripliyad'ı oluşturan diğer kitaplar: *Ripley Karanlıkta* (1970), *Ripley'nin Oyunu* (1974), *Ripley ve Peşindeki Çocuk* (1980) ve *Ripley Su Altında* (1991). Bu beş kitabın ilk üçü çeşitli dönemlerde ve çeşitli yönetmenler tarafından filmlere uyarlandı.

Hayatı boyunca çoğu gerilim tarzında yirmiden fazla kitaba imza atan Highsmith, O. Henry Memorial, Edgar Allan Poe Award, Le Grand Prix de Littérature Policière, Crime Writers' Association of Great Britain Award gibi birçok önemli ödül aldı. 4 Şubat 1995'te akciğer kanseri nedeniyle İsviçre'de öldü.

Edna, Jordy ve Jeffe...

Birinci Kısım

1

Frankenberg'in işçi kafeteryası öğle saatinde tıklım tıklım doluydu.

Uzun masaların hiçbirinde yer kalmamıştı ve yeni gelenler kasanın yanındaki tahta barikatların ardında bir kuyruk oluşturuyorlardı. Yemek tepsilerini alanlar masaların arasında dolanıp oturacak bir yer arıyorlar, yemeğini bitirmiş, kalkmak üzere olan var mı diye bakınıyorlardı; ancak hiç yer yoktu. Tabak şakırtıları, iskemle gacırtıları, yerde sürüyen ayaklar, konuşmalar ve turnikenin takırtıları çıplak duvarlı salonda tek bir büyük makinenin gürültüsü gibi yankılanıyordu.

Therese masadaki şekerliğe dayadığı "Frankenberg'e hoş geldiniz" kitapçığına göz gezdirerek gergin bir halde yemeğini yiyordu. Bir önceki hafta, eğitim kursunun ilk günü bu kalın kitapçığı okumuştur ama yanında okuyacak başka bir şeyi olmadığı ve kafeteryada dikkatini bir şeye vermek ihtiyacını duyduğu için aynı şeyleri yeniden okuyordu. Böylece bir yandan Frankenberg'de on beş yıl çalışanların üç haftalık tatile hak kazandıklarını yeniden okurken bir yandan da günün spesiyalitesi olan bir dilim rosto ile yanındaki üstü soslu bir topak patates püresi ile bezelyeyi yiyordu. Frankenberg mağa-

zasında on beş yıl çalışmanın nasıl olduğunu hayal etmeye çalıştı ama başaramadı. Kitapçığa göre “Yirmi Beş Yıllık”lar dört hafta izne hak kazanmaktaydılar. Frankenberg mağazası yaz ve kış mevsimlerinde tatil yapanlar için bir de kamp işletiyordu. Therese, bir kiliseleri ile bir doğumevi de olmalı, diye düşündü. Mağaza tam bir hapisane gibi örgütlenmişti ve şimdi kendisinin de buranın bir parçası olduğunu düşündükçe içini bir korku kaplıyordu.

Sayfaları hızla çevirince iki sayfaya yayılmış iri kara harfleri gördü: “Siz de Frankenbergli misiniz?”

Pencerelere bakıp başka bir şey düşünmeye çalıştı. O yirmi dolarlıklardan daha güzel görünen bir cüzdan bulamazsa, Saks’taki o güzel siyahlı kırmızılı Norveç kazağını, Noel’de Richard’a alabilirdi. Gelecek pazar Kellylerle West Point’e hockey maçına gidebileceğini de düşündü. Salonun öteki ucundaki büyük kare pencere birinin tablosuna benziyordu – ama kimin? Mondrian’ın mı? Köşedeki pencerenin küçük karesi bembeyaz bir gökyüzüne açılıyordu. Ve içeri ya da dışarı uçacak bir kuş yoktu. Bir insan, bir büyük mağazada geçen bir tiyatro oyununa nasıl bir dekor hazırlardı? Yine kafeteryaya dönmüştü.

Richard ona, ama senin durumun çok farklı Terry, demişti. Sen birkaç hafta içinde kurtulacağını kesin olarak biliyorsun, oysa diğerleri hiç öyle değil. Richard onun gelecek yaza Fransa’da olabileceğini söylemişti. Olabilirdi. Richard onun da kendisiyle gelmesini istiyordu ve Therese’in onunla gitmesine hiçbir engel yoktu. Arkadaşı Phil McElroy, Richard’a bir mektup yazıp Therese’e gelecek ay bir tiyatrodaki iş bulabileceğini bildirmişti. Therese henüz Phil ile tanışmış değilse de, onun kendisine iş bulabileceğine pek inanmıyordu. Eylül’den beri New York’u baştan başa taramış, sonra dönüp birkaç kere daha taramış, ama iş bulamamıştı. İşe yeni başlayan bir sahne dekorcusu çırağına kış ortasında kim iş verirdi ki? Gelecek yaza Richard’la Avrupa’da olabileceği, onunla kaldırım kahvelerinde oturabileceği, Arles’da birlikte dolaşıp Van Gogh’un resmini çizdiği yerleri bulabileceği, Richard’la bir süre kalıp resim ya-

pacakları yerler seçebileceği de hiç gerçekleştirebilirmiş gibi gelmiyordu kendisine. Hele mağazada çalışmaya başladığı şu birkaç günden sonra bu olasılık daha da uzaklaşmış gibiydi.

Mağazada kendisini rahatsız eden şeyin ne olduğunu biliyordu. Bu, Richard'a söylemeyi denemek istemeyeceği bir şeydi. Therese ta eskiden beri kendisini rahatsız eden şeyleri mağazanın daha da ağırlaştırdığını hissediyordu. Kendisini yapmak istediğinden, yapılması gerekenden alıkoyan şeyler bu anlamsız hareketler, anlamsız günlük işlerdi. Burada da para torbaları, palto ve denetimi, puantaj saatleri ile ilgili karmaşık işlemler insanların mağazaya etkili bir hizmet yapabilmesine engel oluyor. Herkesin bir diğerinden sanki tecrit edilmiş gibi ve tümüyle yanlış bir düzlemde yaşadığı ve bu nedenle bir yaşamın içerdiği anlamın, mesajın, sevginin ya da her neyse onun, ifadesini bulamadığı duygusu vardı. Bu kendisine sözcükleri ölü ve kıpırtısız şeylerin üzerinde dolanır gibi olan ve ses veren bir tele asla dokunmayan insanlarla masa başlarında, koltuklarda yapılan konuşmaları hatırlatırdı. Ve insanın mağazada her gün aynı yüzleri görmesiyle çoğalan yalnızlığı; bir insanın konuşabileceği ama asla konuşmadığı ve asla konuşamayacağı birkaç yüz. Geçen bir otobüste, bir kere görülen ve sonsuza kadar bir daha görülmeyecek olan yüzler gibi değil bunlar.

Her sabah bodrumda kart basma kuyruğunda, gözleri, sürekli çalışanları geçicilerden bilinçsizce ayırmaya çalışırken, nasıl olup da orada bulunduğunu –bir ilana yanıt vermenin sonucuydu kuşkusuz, ama yine de bu kendi yazgısını açıklamıyordu– ve sahne dekoru çizme yerine bundan sonra başına neler geleceğini düşünürdü. Yaşamı bir dizi zikzaktı. On dokuz yaşındaydı ve endişeliydi.

Rahibe Alicia kendisine, “İnsanlara güvenmeyi öğrenmelisin Therese,” derdi. Therese de bunu pek çok kere uygulamaya çalışmıştı.

“Rahibe Alicia,” diye fısıldadı. Hecelerin sesi Therese’i rahatlatmıştı.

Masaları temizleyen çocuk ona doğru yaklaştığı için Therese yeniden doğrulup çatalını eline aldı.

Rahibe Alicia'nın güneşe çıktığında pembe bir taşı andıran kırmızı ve kemikli yüzünü, kolalı mavi yakalığının dalgalanmasını görür gibiydi. Rahibe Alicia'nın, bir koridorun köşesinde beliren iri kemikli vücudu, yemekhanenin beyaz çini masaları arasından gelişi. Rahibe Alicia binbir yerde, küçük mavi gözleri diğer kızların arasında onu hep bulurken, ona diğer kızların hepsinden başka gözle bakarken, yine de ince pembe dudakları hep aynı düz çizgi halinde. Rahibe Alicia'nın kâğıda sarılı yeşil örgü eldivenleri, sekizinci doğum gününde, hemen hemen hiç konuşmadan, gülümsemeden kendisine uzatması. Rahibe Alicia'nın aynı dümdüz ağızla aritmetik dersini geçmesi gerektiğini söylemesi. Ondan başka kimin umurundaydı aritmetik dersinden geçtiği ya da kaldığı? Rahibe Alicia Kaliforniya'ya gittikten yıllar sonra bile Therese yeşil eldivenleri okuldaki sac dolabının altında saklamıştı. Beyaz ambalaj kâğıdı yıllanmış bir bez parçası gibi cansızlaşıp gevşemişti, ama o yine de giymemişti eldivenleri. Sonunda da artık giyilmeyecek kadar küçük gelmişlerdi ellerine.

Biri şekerliği çekince dik duran kitapçık devrildi.

Therese karşısındaki ellere baktı; bir kadının dolgun, yaşlı elleri. Titreyen bir isteklilikle bir parça ekmek koparıp Therese'inkinin eşi bir tabaktaki sosa banan eller. Ellerin derisi çatlaktı, parmak boğumlarındaki kıvrımların arası kirliydi, ancak sağ elde epey belirgin temiz, yeşil taşlı gümüş bir yüzük, sol elde altın bir nişan yüzüğü ve tırnakların diplerinde kırmızı oje izleri vardı. Therese elin bir çatal dolusu bezelyeyi yukarı kaldırmasını izledi. Yüzün neye benzediğini öğrenmek için bakmasına gerek yoktu. Frankenberg'de çalışan bütün elli yaşındaki kadınlarınkinden farksız olacaktı: bitip tükenmeyen yorgunluk ve korku izleri taşıyan bir yüz, büyüten ya da küçülten camların çarpıtacağı gözler, altındaki griliği gidermeyen allıklı yanaklar. Therese kadına bakamadı.

“Sen yenisin, değil mi?” Ses, gürültü içinde tiz ve berraktı, neredeyse tatlı bir ses.

“Evet.” Therese başını kaldırdı. Yüzü hatırlamıştı. Bu yüz, yorgunluğuyla ona tüm yüzleri hatırlatan yüzdü. Therese kadı-